

**«АСТАНА» ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАРЖЫ ОРТАЛЫҒЫНЫҢ
АПЕЛЛЯЦИЯЛЫҚ СОТЫНДА**

2025 жылғы 8 мамыр

№ AIFC-C/CA/2025/0006 ic

«Eneгіx» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

Талап қоюшы

қарсы

- 1) Freschette Limited**
- 2) «Prime Capital RE Alakol» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі**
- 3) «Prime Capital Real Estate» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі**
- 4) «Qaz-Ak-Kus» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі**

Жауапкерлер

ШЕШІМ ЖӘНЕ БҰЙРЫҚ

Сот Судьясы:

Сэр Стивен Ричардс

БҰЙРЫҚ

Апелляция беруге рұқсат беру туралы өтініш қанағаттандырылмады.

ШЕШІМ

1. Осы арқылы Астана халықаралық қаржы орталығы (АХҚО) Бірінші саты сотының («Бірінші саты соты») 2025 жылғы 7 ақпандағы № AIFC-C/CFI/2024/0035 ісі бойынша сэр Руперт Джексон судьясы шығарған шешіміне қатысты апелляция беруге рұқсат беру туралы өтініш қаралады. Аталған шешім кепілге қойылған жылжымайтын мүлікке өндіріп алу туралы іс жүргізу шеңберінде Бірінші саты сотының юрисдикциясы бар-жоғын және оны жүзеге асыруы тиіс пе деген алдын ала мәселені қарау нәтижесінде қабылданған. Талап қоюшы ретінде Freschette Limited компаниясы, бірінші жауапкер ретінде жауапкершілігі шектеулі серіктестік «Eneгіx», ал екінші–төртінші жауапкерлер ретінде тиісті мүлікті кепілге қойған барлық қазақстандық жауапкершілігі шектеулі серіктестіктер болды. Судья (i) осы іс бойынша Freschette талаптарын қарау үшін АХҚО Сотының юрисдикциясы бар екенін тану туралы және (ii) Eneгіx компаниясын Алматы қаласындағы сотта берілген параллель талап арызды және кез келген өзге соттардағы соған байланысты барлық талаптарды кері қайтарып алуға міндеттеу, сондай-ақ осы іс жүргізулерді одан әрі жалғастыруына тыйым салу туралы шешім шығарды. Бұл шешім 2025 жылғы 12 ақпандағы Бірінші саты сотының бұйрығымен заңды күшіне енген.
2. Апелляция беруге рұқсат беру туралы өтінішті Eneгіx компаниясы берген. Апелляция негіздері апелляцияның хабарламасында көрсетілген. Freschette компаниясы бірінші жауапкер ретінде жазбаша қарсылық білдірген. Қалған жауапкерлер осы сатыда іс жүргізуге қатыспайды.
3. Өтініш апелляцияның хабарламасына сәйкес және АХҚО Сотының Регламентінің 29.16-тармағына сәйкес құжаттар негізінде қаралды.
4. Апелляция беруге рұқсат етілуі мүмкін, егер апелляциялық сот оның (1) нақты табысқа жету перспективасы бар деп есептесе немесе (2) оны қарауға өзге де маңызды негіздер бар деп тапса: 29.6 тармақ. Апелляцияның табыстылығы төменгі саты сотының шешімі (1) қате немесе (2) сот процесі барысында елеулі процессуалдық не өзге де бұзушылықтарға байланысты әділетсіз болғанын дәлелдеуге байланысты: 29.7 тармақ.
5. Фактілер, құқықтық негіз және талдау туралы толық мәлімет үшін Бірінші саты сотының шешіміне жүгіну қажет. Іс тараптар арасындағы келісімдерде қамтылған («дауды беру туралы тармақ») шартқа негізделген, оған сәйкес АХҚО Соты «осы Келісімнен туындайтын немесе соған байланысты кез келген дауларды қарау құзыретіне ие».
6. Апелляцияның хабарламасының «АХҚО Соты өз өкілеттігін асыра пайдаланды және Қазақстан мемлекеттік сотының шешім қабылдауына араласты» деп аталатын бірінші бөлімінде даудың жарамдылығына қатысты (оның ішінде дауды беру туралы тармағының жарамдылығына қатысты) мәселелер бұл шарттың қолданылу аясына кірмейді; Eneгіx бұл мәселені Бірінші саты сотында көтермеген, себебі ол АХҚО Сотының юрисдикциясына кірмейді деп есептеген; Eneгіx жарамдылыққа қатысты талапты Қазақстан мемлекеттік сотында берген; және АХҚО Сотының тыйым салу туралы бұйрығы мемлекеттік сотқа қысым жасап, істі қараудан бас тартуға мәжбүрлеген деп көрсетілген. Менің ойымша, бұл уәждер желісінің табысқа жету перспективасы жоқ:
 - (1) Дауды беру туралы тармағының редакциясы даулардың жарамдылығына қатысты мәселелерді толық қамтиды. Бұл – «шарттан туындайтын немесе соған байланысты кез

келген даулар». МФЦА Соты ұсынған үлгілік тармақта қолданылатын неғұрлым нақты редакциямен («кез келген даулар, оның ішінде оның бар болуы, жарамдылығы немесе тоқтатылуына қатысты кез келген мәселелер») салыстырғанда, жалпы редакцияның қолданылуы жарамдылық дауларын алып тастау ниетін білдірмейді. Коммерциялық мән-жайлар да мұндай алып тастау болмағанын көрсетеді: Бірінші саты сотының шешімінде көрсетілгендей, «Freschette кепіл шарттарын жасасуға тек АХҚО Сотына айрықша юрисдикция берілген жағдайда ғана келіскен» және «Freschette бұл шарттарды барлық даулар АХҚО Сотына берілген жағдайда ғана жасасуға дайын болған».

- (2) Осылайша, барлық даулар, оның ішінде жарамдылыққа қатысты даулар АХҚО Сотының айрықша юрисдикциясына жатады. Сонымен қатар, АХҚО Соты Регламентінің 26(9)-бабына сәйкес, юрисдикцияға қатысты кез келген мәселені соттың өзі түпкілікті шешеді.
 - (3) Eneгіх компаниясының мемлекеттік сотқа жүгініп, даудың жарамдылығына дау айтуы арқылы дауды беру туралы тармағын бұзғаны анық. Бұл талап АХҚО Сотында қаралуы тиіс еді.
 - (4) Осыған байланысты апелляцияның осы бөлімде келтірген уәждері Бірінші саты соты шығарған бұйрықтың заңдылығына немесе негізділігіне күмән келтірмейді.
7. Апелляцияның келесі бөлімі «Дауды беру туралы тармағының жарамсыздығын Қазақстан мемлекеттік соты қарауы тиіс еді» деп аталады. Негізгі уәж: Қазақстан заңнамасы бойынша Eneгіх міндетті құқық нормаларына қайшы мәміле жасай алмайды; Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексінің 31-бабы жылжымайтын мүлікке қатысты даулар мемлекеттік соттардың құзыретіне жатады; сондықтан дауды беру туралы тармақ жарамсыз деп есептеледі. Осыған байланысты:
- (1) Қысқаша жауап: Азаматтық іс жүргізу кодексінің 31-бабы жылжымайтын мүлік дауларын мемлекеттік соттардың айрықша құзыретіне жатқызбайды. Судья бұл бап тек Қазақстан сот жүйесінің ішінде істердің аумақтық қаралу тәртібін реттейді деген тұжырымды дұрыс деп тапқан. Яғни бұл норма Қазақстан соттары мен АХҚО Соты арасындағы юрисдикцияны бөлуге қатысты емес, тек Қазақстан соттары жүйесінің ішкі подсудностын реттейді.
 - (2) Тіпті бұл баптың түсіндірілуіне қатысты дау болса да, бұл АХҚО Сотына Eneгіх компаниясының шарттық қабілеттілігін Қазақстан құқығы тұрғысынан бағалауға кедергі келтірмейді. АХҚО Соты өз юрисдикциясына жататын дауды қарау кезінде шарттық құқық қабілеттілік мәселелерін де ескере алады. Бұл мәселе Қазақстан құқығына қатысты болғанымен, ол міндетті түрде тек мемлекеттік соттарда қаралуы тиіс дегенді білдірмейді және АХҚО Сотының юрисдикциясын жоққа шығармайды.
8. Апелляция уәждерінің келесі бөлімі «АХҚО Соты кепіл нысандарына өндіріп алуға қатысты іс жүргізуді мемлекеттік сот шешім шығарғанға дейін тоқтата тұруы тиіс еді» деп аталады. Онда Бірінші саты соты қарама-қайшы шешімдер шығару қаупін болдырмау үшін іс жүргізуді тоқтата тұруы керек болғаны; юрисдикциялық қақтығыстарды шешуге уәкілетті орган болмаған жағдайда конституциялық дағдарысты болдырмау үшін АХҚО Соты мемлекеттік сотқа жол беруі тиіс екені; сондай-ақ Бірінші саты соты өз юрисдикциясының шегінен шықпау үшін неғұрлым теңгерімді және сақ позиция ұстануы тиіс болғаны көрсетілген. Алайда бұл уәждің де табысқа жету нақты перспективасы жоқ:
- (1) Мемлекеттік сотқа берілген талап арыздың арбитраждық (дауды беру) шартты бұза

отырып берілгені ескерілмеген.

(2) «Тараптар арасындағы дауды реттеу туралы келісімдердің жарамдылығы жөнінде Алматы соты шешім шығарғанға дейін» іс жүргізуді тоқтата тұру туралы өтініш алдын ала мәселе бойынша тыңдау басталған кезде берілген. Ол судья тарапынан «бұл сот өз юрисдикциясын өзі анықтауы тиіс: АХҚО Соты Регламентінің 26(9) тармағын қараңыз» (Бірінші саты соты шешімінің 3.14-тармағы) деген негізде қабылданбаған. Жоғарыда келтірілген 26(9) тармағының мазмұнын ескере отырып, судьяның мұндай ұстанымы толық негізді болған. Юрисдикциялық дауды шешу АХҚО Сотының құзыретіне жататын, ал мемлекеттік соттың құзыретіне кірмеген.

(3) Одан кейін орын алған жағдайлардың ешқайсысы бұл құқықтық ұстанымды өзгертпеген. Бірінші саты сотының Eneгіx-ті мемлекеттік соттағы талап арызын кері қайтарып алуға міндеттеген бұйрығы қарама-қайшы шешімдер қаупін жойып, даудың айрықша юрисдикцияға ие сотта, яғни АХҚО Сотында қаралуын қамтамасыз етеді. Осы кезеңде Бірінші саты сотында іс жүргізуді тоқтата тұруға ешқандай негіз жоқ.

9. Апелляция уәждерінің төртінші бөлімі «АХҚО Соты осы дауға қатысты юрисдикцияны заңсыз түрде анықтады» деп аталады. Біріншіден, сот өзінің юрисдикциясынан «қылмыстық және әкімшілік істерді» алып тастайтын заңмен белгіленген ерекшелікке назар аударғаны, бірақ уәжінде келтірілген — қоғамдық тәртіп мәселелерін қамтитын даулардың сот құзыретінен тыс қалатыны туралы дәлелді ескермегені; және осы іс бойынша жер учаскелеріне өндіріп алу қоғамдық тәртіптің маңызды аспектілеріне әсер ететіні айтылған. Екіншіден, осы уәжге қосымша ретінде, сот юрисдикцияны анықтау кезінде өз құзыретін тым кең түсіндірмеуі тиіс және егер қоғамдық тәртіп мәселелері коммерциялық даулармен тоғысса, юрисдикцияны қабылдамауы тиіс деп көрсетілген. Осы уәждерге қатысты:

(1) АХҚО Сотының юрисдикциясынан қоғамдық тәртіп элементтері бар дауларды алып тастайтын ешқандай норма жоқ. Керісінше, АХҚО Соты Регламентінің 29-бабы және АХҚО Төрелік Регламентінің 27-бабы соттың Қазақстан Республикасының қоғамдық тәртібін қорғауға уәкілетті екенін және қоғамдық тәртіпке қатысты мәселелерді қарау құзыретіне ие екенін көрсетеді. Сонымен қатар, сот тәжірибесінде мұндай мәселелер жиі кездеседі.

(2) Өз шешімінің 5.6–5.12-тармақтарында судья АХҚО Соты Регламентінің 26(10) тармағына сәйкес юрисдикциядан бас тарту дискрециясын қолдану жөніндегі уәждерді мұқият қарастырған. Ол қабылдаған шешім осы дискрециялық өкілеттілік шеңберінде заңды болып табылады және сәтті даулануы мүмкін емес. Қоғамдық тәртіпке қатысты уәж, Eneгіx атынан бұрын келтірілген уәждерге қосымша ретінде ұсынылған сияқты, алайда ол судья шешімін өзгертуге жеткілікті түрде негізделмеген.

10. Осы себептерге байланысты мен апелляцияның ешбір уәжінде табысқа жету нақты перспективасы жоқ деген қорытындыға келдім. Мен судьяның істі АХҚО Сотының өкілеттігі мен Қазақстан Республикасының мемлекеттік соттары арасындағы құзырет бөлінісіне қатысты «елеулі маңызы бар» деп сипаттауын ескере отырып, апелляцияны қараудың өзге де маңызды негіздері бар-жоғын мұқият қарадым. Алайда барлық мән-жайларды ескере отырып, бұл істі толық апелляциялық тәртіпте қарауға берудің орындылығын көріп тұрған жоқпын. Судьяның шешімі анық, логикалық тұрғыдан негізделген, АХҚО Соты мен Қазақстан Республикасының мемлекеттік соттары арасындағы құзырет арақатынасына тиісті құрметпен қаралған және менің пікірімше, табысты даулануы мүмкін емес. Апелляцияны қарау тек сот ресурстарының, уақыттың

және тараптардың шығындарының негізсіз жұмсалуына әкеледі.

11. Осылайша, апелляция беруге рұқсат беру туралы өтініш қанағаттандырусыз қалдырылды.

Сот қабылдады,

Сэр Стивен Ричардс,
Судья, АХҚО Соты

Өкілдік:

Апеллянттың атынан «TKS Disputes LLP», Алматы қ., Қазақстан Республикасы, серіктес Бақыт Тұқұлов мырза өкілдік етті.

Бірінші жауапкердің атынан «Kinstellar LLP», Алматы қ., Қазақстан Республикасы, заңгер Фарух Иминов мырза өкілдік етті.

Екінші, үшінші және төртінші жауапкерлер өкілдік етілген жоқ.